

Jaroslav Bidlo jako člen Královské české společnosti nauk a České akademie věd a umění¹

Marek Ďurčanský

Jaroslav Bidlo as a Member of the Royal Bohemian Society of Sciences and the Czech Academy of Sciences and Arts: The influential position of Jaroslav Bidlo (1868–1937) among Czech(oslovak) historians was based not only on his full professorship at the Faculty of Arts of Charles University, but also on his membership in several scientific societies. He actively used acquired possibilities to promote historical Slavonic studies or to help his younger colleagues with their first steps in their academic careers. The paper focuses on Bidlo's membership in two most important Czech(oslovak) scientific societies: the Royal Bohemian Society of Sciences (Královská česká společnost nauk, KČSN) and the Czech Academy of Sciences and Arts (Česká akademie věd a umění, ČAVU).

Keywords: Jaroslav Bidlo (1868–1937) – historical Slavonic studies – Royal Bohemian Society of Sciences – Czech Academy of Sciences and Arts – organization of science and humanities – history of East-Central Europe

Úvod

Na začátku listopadu 1930 psal někdejší tajemník I. třídy České akademie věd a umění Lubor Niederle svému kolegovi z Filozofické fakulty Josefu Šustovi následující slova: „*Drahý pane kolego, mám za svou povinnost Vám pověděti, že na poradní schůzi ve středu v Král[ovské] Společnosti jsem oznámil, že navrhnu za ř[ádného] člena prof. Pekaře, jenž tam už dávno měl býti. Prof. Bidlo pokusil se zprvu namítati, že je tam historiků dosti (místo se uprázdnilo po Kameníčkoví!), že by měl být vzat zřetel na jiný obor, ale když jsem setrval na svém návrhu, vyslovil se velmi příkře o kandidatuře P. a oznámil, že tedy on navrhne proti tomu prof. Šustu. Já jsem ovšem nemohl vzít Pekaře zpět a tak se vytvořila tato situace, o níž Vám dávám zprávu. Novotný se přidal k Bidlovi, Friedrich pro P.*“²

¹ Tato studie je výstupem z projektu „Jaroslav Bidlo a Milada Paulová: zakladatelské osobnosti historické slavistiky v kontextu vývoje české vědy“, podpořeného Grantovou agenturou české republiky (grant č. 18-20451S).

² Národní archiv, fond Josef Šusta, kart. 8, L. Niederle J. Šustovi, 2. 11. 1930, s. l. Pekař byl skutečně k volbě navržen na schůzi KČSN dne 30. listopadu 1930, kdy podle

Tento citát je signifikantní přinejmenším ze tří důvodů. Jednak na něj autor následujícího textu narazil víceméně náhodou – korespondence mezi Šustou a Niederlem určitě nepatří mezi primární prameny, které musí badatel zpracovávající téma vztahu Jaroslava Bidla³ (1868–1937) k vědeckým společnostem bezpodmínečně projít. A přitom o zákulisí uvedené volby vypovídá víc než oficiální zápis v protokolu ze zasedání KČSN. Vedle toho svým charakterem připomíná, že za suchou mluvou slovníkových příruček s daty o zvolení a výpočtem vědeckých zásluh jsou živí lidé se svými sympatiemi a antipatiemi, ať už se pohybujeme v továrně nebo v akademii věd, a je nutné mít to neustále na zřeteli. Nakonec je uvedený citát příznačný také pro hloubku personálního rozkolu mezi příslušníky první generace Gollových žáků – je vlastně s podivem, že dokázali tak dlouho koexistovat a dosáhnout řady velkých vědeckých i organizačních výsledků. Původ a dílčí důvody konfliktu jsou v dosavadní literatuře popsány a není nutné je na tomto místě rozebírat.⁴ Je ale třeba zdůraznit, že ve vztahu mezi Bidlem a Pekařem měly důsledky i svůj profesní rozměr ovlivňující postavení historické slavistiky. Do *Českého časopisu historického* tak například postupně přestal přispívat Bidlo coby dosud nejpilnější recenzent slavistických novinek. Takovým přístupem byli ale navíc ze spolupráce s ČČH nadlouho vyloučeni Bidlovi žáci, zejména Milada Paulová a Josef Macůrek, kteří nechtěli riskovat roztržku se svým učitelem.⁵

příslušného záznamu nebyl Bidlo přítomen: „*Vrch[ní] knihovník dlí v Polsku*.“ Během následující schůze prošla jeho volba poměrem 15:3 hlasů. Šusta byl nakonec navržen na volbu řádným členem teprve na sklonku roku 1932. Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR (dále jen MÚA), fond Královská česká společnost nauk (dále jen KČSN), karton (dále jen k.) 6, inventární číslo (dále jen i. č.) 19, protokol o schůzi členů KČSN, 30. 11. 1930, 14. 1. 1931, 9. 11. 1932.

- ³ S ohledem na omezený rozsah studie nezařazuji medailonek – základní životopisné údaje jsou běžně dostupné v encyklopedických slovnících a biografických příručkách (včetně on-line verzí). Podrobněji o Bidlovi naposledy M. Ďurčanský, „Jaroslav Bidlo a pražská univerzita: k počátkům české historické slavistiky“, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, t. LIX, 2019, fasc. 2, s. 53–95, kde je vedle základních životopisných dat shrnuta i dosavadní literatura.
- ⁴ J. Marek, *Jaroslav Goll*, Melantrich: Praha 1991, s. 231–234, 263–269; J. Hoffmannová, *Václav Novotný (1869–1932). Život a dílo univerzitního profesora českých dějin*, Academia: Praha 2014, s. 151–154; M. Ďurčanský, „Jaroslav Bidlo a Gollova škola“, in: J. Blüml – J. Blümllová – B. Jiroušek (ed.), *Jaroslav Goll a jeho žáci*, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Nová tiskárna Pelhřimov: České Budějovice 2005, s. 439–449.
- ⁵ D. Brádrlová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Sřt generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, MUA: Praha 2014, s. 281; J. Macůrek, *Úvahy o mé vědecké činnosti a vědeckých pracích*, Matice moravská: Brno 1998, s. 55.

Je tedy zřejmé, že při konstelaci vztahových sítí mezi první generací Gollových žáků došlo k určitému vymezení teritorií, což se týkalo i členství ve vědeckých společnostech. (Dodejme, že teprve řádné členství znamenalo reálný vliv.) Dobře to ukáže přehled zachycující, v jakém pořadí Bidlo a jeho generační souputníci získali členství v Královské české společnosti nauk a České akademii věd a umění jakožto zastřešujících institucích, reprezentujících českou vědu navenek.⁶ V roce 1900 se stal dopisujícím členem ČAVU Josef Pekař, o rok později byl zvolen mimořádným členem KČSN. V roce 1904 byli zvoleni mimořádnými členy KČSN Jaroslav Bidlo, Václav Novotný a Josef Vítězslav Šimák. V roce 1909 pak byli opět v jedné vlně zvoleni dopisujícími členy ČAVU Bidlo, Novotný a Šusta, zatímco Šimák už o dva roky dříve. Rozhodující jsou ale podle mého názoru tři data – v roce 1915 se stává řádným členem KČSN Novotný, o dva roky později Bidlo, přičemž mezitím se v roce 1916 stává řádným členem ČAVU Pekař. Tím jsou teritoria vymezena na další dvě desetiletí a hlavní postava tohoto příspěvku je tak mnohem těsnějšími pouty svázána s tradičnější a finančně méně zabezpečenou KČSN. Nejen symbolicky, ale i v praktické rovině se toto rozdělení odráží v zastávání významných funkcí – zatímco Pekař byl od roku 1928 až do své smrti tajemníkem I. třídy ČAVU, Bidlo byl od roku 1923 do roku 1932 vrchním knihovníkem KČSN, potom rok jejím hlavním tajemníkem⁷ a od roku 1935 až do své smrti tajemníkem I. třídy – filologicko-filosoficko-historické (v této funkci působili už před ním v letech 1923–1932 Václav Novotný a 1932–1935 Gustav Friedrich,⁸ kteří k němu měli z Gollových žáků nejbližší). Kromě toho Bidlo zasedal opakovaně také v prezidiu KČSN.⁹ Cílem

⁶ Údaje jsou čerpány z biografické příručky A. Šlechtová – J. Levora, *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*, Academia: Praha 2004 (2. vyd), která obsahuje informace také o členství v KČSN. Základní přehled dějin obou vědeckých společností a přehled nejdůležitější literatury poskytuje kolektivní monografie A. Míšková – M. Franc – A. Kostlán (ed.), *Bohemia docta. K historickým kořenům vědy v českých zemích*, Academia: Praha 2010.

⁷ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 10. 1932. Od tohoto data až do října 1933 jsou protokoly o schůzích členů psány jeho rukou. Rezignoval „jednak pro chatrné zdraví, jednak proto, aby získal více času pro práce vědecké“. Jeho nástupcem byl zvolen dosavadní tajemník II. třídy Bohumil Bydžovský. Tamtéž, 11. 10. 1933.

⁸ Bidlo byl zvolen tajemníkem I. třídy poté, co neočekávaně zemřel vrchní knihovník Společnosti, fyzik Václav Posejpal. Ve funkci vystřídal Gustava Friedricha, který se stal vrchním knihovníkem. Svou roli jistě hrála také skutečnost, že se Friedrich stal na akademický rok 1935/1936 rektorem Univerzity Karlovy a čekalo jej značné vytížení. K dalším souvislostem viz níže. MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 8. 5. 1935.

⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 6. 11. 1929.

tohoto příspěvku je ukázat především na základě úředních pramenů hlavní oblasti jeho činnosti v obou vědeckých společnostech.

Jaroslav Bidlo a Královská česká společnost nauk

Na začátku své vědecké kariéry využil Bidlo pro vydání svých nejdůležitějších monografií finanční podpory obou institucí. Jeho habilitační práce, první díl *Dějiny Jednoty bratrské v polském vyhnanství* byl vydán v roce 1900 s finanční podporou ČAVU, zatímco druhý díl podpořila o tři roky později KČSN, stejně jako třetí a čtvrtý díl vydané v letech 1909 a 1932. Bidlův návrh na vydání druhého dílu byl předložen Josefem Kalouskem na zasedání KČSN 1. července 1903. Posuzovatelem rukopisu byl Jaroslav Goll, prostředníkem v případě KČSN pak Josef Kalousek, který na sebe vzal také jednání s nakladateli.¹⁰ Situaci totiž komplikovalo, že I. a II. díl nakonec vyšly každý u jiného nakladatele a v KČSN chtěli zajistit snadnou dostupnost obou svazků.¹¹

Záhy po vydání II. dílu *Dějiny Jednoty* navrhli J. Goll, J. Kalousek a J. Čelakovský, aby byl Bidlo zvolen mimořádným členem Společnosti. Na následujícím zasedání 13. ledna 1904 pak při volbě obdržel plný počet hlasů přítomných členů.¹² Jako

¹⁰ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 1. 7. 1903. Kalouskovu roli při vydání I. a II. dílu *Dějiny Jednoty* zmiňuje ve svých pamětech i sám Bidlo. Srov. D. Brádrlerová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, MUA: Praha 2014, s. 58, 108.

¹¹ „Třídni tajemník prof. dr. Kalousek podává zprávu o tom, kterak se staral o vytištění druhého dílu «Historie bratrské v Polsku» od dra Bidla, k čemu měl plnou moc dle čl. 12 protokolu schůze červencové. – Vyjednával mj. s tiskárnou Wiesnerovou a s knihkupectvím Bursíka & Kohouta, s tímto zejména o to, zda by kniha neměla vyjít v Historické bibliotéce, ve které vyšel díl její první. Shledal, že je neuvěřitelnější, aby se tiskla nákladem Společnosti v tiskárně Grégrově (v počtu exemplářů Věstníku tř[ídy] hist[oricko]-fil[osofické]), kde také spis se už dotiskuje. – Debaty účastní se prof. Goll, jenž podává některá vysvětlení jakožto redaktor Historické bibliotéky, a pokladník Vrba, jenž navrhuje, aby tajemník prof. Kalousek vyjednával s knihkupectvím Bursíka & Kohouta o koupi většího počtu exemplářů I. dílu knihy Bidlovy pro členy Společnosti, ovšem za cenu co možná nejlevnější. Opatření tajemníka prof. Kalouska se schvaluje a návrh dv[orního] rady Vrby přijímá.“ KČSN nakonec od nakladatelství získala 200 kusů I. dílu knihy (oproti poskytnutí 50 kusů II. dílu), aby měla k dispozici celé dílo a mohla jej zájemcům také distribuovat. MÚA, fond KČSN, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 10. 1903 (odtud citát) a 4. 11. 1903.

¹² MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 2. 12. 1903 a 13. 1. 1904; tamtéž, k. 13, i. č. 43, osobní spis J. Bidla.

mimořádný člen se Bidlo účastnil práce v KČSN posuzováním prací navržených k otištění.¹³ V roce 1916 byl společně s Kamilem Kroftou zvolen členem komise pro vydávání Archivu českého.¹⁴

Zcela bez připomínek pak prošlo na počátku roku 1909 vydání III. dílu *Dějiny Jednoty*, doporučeného opět Kalouskem a Gollem; kniha měla vyjít v nákladu 600 exemplářů.¹⁵ Ještě na konci téhož roku byl Bidlo vyzván k proslovení slavnostní přednášky, kterou přednesl v lednu 1910 na téma „O historii Slovanstva jako celku“.¹⁶ Téma přednášky mělo přímou souvislost s Bidlovým prvním pokusem napsat syntetické dějiny slovanských národů (byl k tomu pověřen představiteli novoslovanského sjezdu konaného v Praze v r. 1908) a snahou promyslet přitom i související teoretické otázky. Stejnomyenný text vyšel v *Českém časopise historickém*.¹⁷

V listopadu 1916 byl navržen Václavem Novotným a Luborem Niederlem na zvolení řádným členem I. třídy (spolu s ním navrhli také Gustava Friedricha).¹⁸ V lednu 1917 během volby získal 18 z 20 hlasů a byl tak s přehledem zvolen.¹⁹ Od té doby se pravidelně účastnil schůzí Společnosti, přijímal běžné úkoly svěřované členům²⁰ a stejně jako v případě zasedání profesorského sboru FF české univerzity se rád a hojně k radě věcí vyjadřoval.

¹³ Tak posuzovali s V. Novotným rukopis *Česká vojna 1618–1648. Příspěvek k životopisu a rodopisu českých válečníků, vojáků a vojenských úředníků z třicetileté války*. MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 1. 1905.

¹⁴ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 9. 2. 1916.

¹⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 17. 2. 1909.

¹⁶ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 1. 12. 1909.

¹⁷ J. Bidlo, „O historii Slovanstva jako celku“, *Český časopis historický* 17, 1911, s. 143–151.

¹⁸ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 15. 11. 1916; tamtéž, k. 13, i. č. 43, osobní spis J. Bidla.

¹⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 10. 1. 1917.

²⁰ Z nich zmiňme alespoň vypracování posudku na patrně první verzi prvního svazku budoucí velké monografie Josefa Dobiáše o dějinách Pelhřimova (společně s V. Novotným, doporučeno k publikování po zkrácení textu; 2. 5. a 20. 6. 1917), členství v porotě pro udělení ceny z Čermákovy nadace (17. 10. 1917, 6. 3. 1918; znovu pak 13. 11. 1935), členství v komisi pro revizi účtů (společně s chemikem Emilem Votočkem, 4. 12. 1918, 8. 1. 1919, 7. 1. 1920), členství v komisi, která měla navrhnout, zda se má KČSN zastat svého člena Bertolda Bretholze propuštěného z místa ředitele brněnského městského archivu (5. 3. 1919 a 2. 4. 1919), vypracování posudku na edici díla *Žalostné veršování exulanta M. Jana Sictora Vodňanského nad smrtí prvorozeného syna Bedřicha Falckého* připravenou Josefem Volfem (7. 1. 1920), vypracování posudku na dílo s heslem „Učení Karlovo“ přihlášené do soutěže o cenu z Jubilejního fondu KČSN (společně s V. Novotným, 9. 10. 1920), resp. na práci Karla Vindiše *Bratra Lukáše Pražského názory o eucharistii*

Obecně tak Bidlo ve výsledku býval pověřován praktickým zařízením návrhů, které během zasedání předkládal. Ještě v roce 1917 navrhli Bidlo s Novotným a Friedrichem modifikaci využití Lobkovicova fondu zřízeného v r. 1884 pro sepsání základní práce z českých agrárních dějin. Po smrti Josefa Kalouska²¹ se totiž nedal předpokládat rychlý vznik syntetické práce jiného autora, navrhovali proto využít mezitím úroky z částky na ocenění dílčích prací vztahujících se k tématu. Návrh vzbudil živou debatu a výsledkem byla výzva předkladatelům, aby jej podrobně v písemné formě rozpracovali (což se také stalo). Při hlasování o nových stanovách fondu předložených J. Bidlem se hlasování zdržel J. Goll.²² Návrh byl ale přijat, a když byl v následujících letech konkurz na udělení ceny vypsan, byli všichni tři navrhovatelé automaticky vyzváni k převzetí role porotců.²³ Debat o Lobkovicově fondu se Bidlo účastnil i o dvě desetiletí později.²⁴

Oblíbeným tématem J. Bidla v rámci KČSN byl zvláště provoz knihovny a výměna publikací.²⁵ Z jeho dalších podnětů zmiňme alespoň návrh z prosince 1918 na úpravu názvu Společnosti tak, aby se v něm objevil přívlasek Československá, ale zároveň aby „*zachováno bylo historické jméno*“. Nový název měl znít „Československá společnost nauk v Praze (bývalá Královská česká společnost nauk)“.²⁶ Tento nápad bych připisoval především Bidlovi formalismu – muselo se mu jevit jako nelogické,

(společně s V. Novotným, 11. 5. 1921, 8. 6. 1921), vypracování posudku na práci prof. Petrova o ohlasu reformace na Podkarpatské Rusi v 16. století (společně s J. Polívkou, 4. 10. 1922, 8. 11. 1922, 10. 1. 1923 – Bidlo ovšem nakonec úspěšně požadoval, aby byl pro „*nezřetelný rukopis*“ autora tohoto úkolu zproštěn), vypracování posudku na práci Františka Bartoše *Puer bohemus – dva projevy husitské propagandy* (společně s V. Novotným, 10. 1. 1923, 11. 4. 1923), vypracování posudku na studii F. Šaška o husitství (společně s V. Novotným, 12. 11. 1924).

²¹ K souvislostem výzkumu Josefa Kalouska na poli českých agrárních dějin s Lobkovicovým fondem srov. B. Jiroušek, *Josef Kalousek. Historik v národní společnosti druhé poloviny 19. století*, Praha: ARSCI 2018, s. 205–214.

²² MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 12. 1917 (jako příloha vložen „*Návrh na užití Lobkovicova fondu*“ psaný rukou V. Novotného a signovaný J. Bidlem a G. Friedrichem), 9. 1. 1918 (přiloženy rukou J. Bidla psané „*Stanovy nadace knížete Jiřího z Lobkovic k udělení odměny za pragmatické dílo o historickém vyvinutí práva agrárního a poměrů obyvatelstva selského v Čechách od 16. století až do doby nejnovější*“), 6. 3. 1918.

²³ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 2. 4. 1919, 4. 6. 1919 (přiložen Bidlův posudek na dvě do soutěže přihlášené práce).

²⁴ MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokoly o schůzi členů KČSN, 11. 3. 1936.

²⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokoly o schůzi členů KČSN, 15. 5. 1918, 7. 6. 1918, 4. 10. 1922, 16. 1. 1923, 7. 3. 1923.

²⁶ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 4. 12. 1918.

aby se vrcholná vědecká instituce s celostátní působností označovala přívlastkem zahrnujícím pouze část státu a zároveň aby přišla o svůj tradiční název. (Členové se ostatně na první popřevratové schůzi usnesli, „aby rozhodnutí o příštím názvu Společnosti a jejím poměru k státu ponecháno bylo dohodě vlády státu československého s presidiem Společnosti“.)²⁷ Návrh asi nezbudil u členstva větší nadšení a pro zachování tradičního názvu se vyslovil dokonce i T. G. Masaryk.²⁸ K otázce Bidlova formalismu budiž řečeno, že např. na sklonku r. 1924 se snažil prostřednictvím tajemníka třídy vymoci, aby se během voleb nových členů přísněji dodržovaly stanovy Společnosti.²⁹

Praktický ráz pak měla otázka jazyka a média, jímž by se měla československá věda obracet na mezinárodní veřejnost – i v této záležitosti, která se v různých modifikacích vracela po celé meziválečné období a vyžadovala součinnost velké části vědecké obce, se Bidlo od začátku angažoval (byl členem komise, která měla zajistit součinnost s ostatními vědeckými společnostmi).³⁰ KČSN od začátku preferovala francouzštinu a angličtinu coby jazyk, v němž by byla vydávána resumé odborných textů i reprezentativní periodikum určené pro informování zahraničí.³¹ Společnost také spolu s ČAVU vydávala časopis *Revue des travaux scientifiques tchécoslovaques*, který měl zahraniční odbornou veřejnost informovat o vývoji jednotlivých oborů v rámci československé vědy. Když časopis v roce 1932 v důsledku hospodářské krize zanikl, stal se Bidlo předsedou likvidační komise.³²

Zahraničních vztahů se týkal také pokus ze samého počátku 20. let o těsnější sblížení s jihoslovanskými akademii, který Bidlo pomohl iniciovat³³ a hodně se

²⁷ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 6. 11. 1918.

²⁸ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 5. 3. 1919.

²⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 11. 1924.

³⁰ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 2. 4. 1919, podobně 15. 12. 1926, 9. 10. 1929, 2. 12. 1931 (posudky psali Novotný a Friedrich).

³¹ Výrazně např. i na konci 20. let, kdy bylo navrhováno, že studie otištěné nákladem KČSN v cizích jazycích – francouzsky, anglicky, německy a rusky – nemusí mít resumé, pokud se pro něj ale autor rozhodne, má být ve francouzštině nebo angličtině. Plénum ovšem rozhodlo, aby zůstala zachována dosavadní praxe, tj. že každá studie má mít resumé buď francouzské, nebo anglické. I potom se ale členové Společnosti k problematice vraceli. MÚA, f. KČSN, kart. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 12. 1929, 12. 6. 1933.

³² MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 14. 12. 1932; MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 9. 10. 1935. K počátkům časopisu a roli Josefa Dobiáše jako redaktora doporučeného J. Bidlem srov. H. Kábová – I. Koucká a kol., *Josef Dobiáš (1888–1972). Život a dílo*, Masarykův ústav a Archiv AV ČR: Praha – Muzeum Vysočiny: Pelhřimov 2019, s. 60.

³³ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 1. 1921. Ke kontextu srov. M. Pokorná, „Zahraniční kontakty České akademie věd a umění“, in: J. Pokorný –

v něm angažoval. Jakmile byl stejný podnět vznesen také přímo ze strany Jugoslávské akademie věd v Záhřebu a Srbské akademie věd v Bělehradu, byl Bidlo zvolen delegátem KČSN, který měl v součinnosti s delegátem ČAVU právním historikem Karlem Kadlecem³⁴ vést příslušná jednání. Záhy k nim jako druhý delegát KČSN přibyl ještě chemik Emil Votoček.³⁵ Společně s Kadlecem a zoologem Aloisem Mrázkem také absolvoval cestu do Záhřebu, kde byla ve dnech 28.–30. října 1921 se zástupci jihoslovanských akademií vedena jednání.³⁶ Bidlo pro KČSN vypracoval zprávu, v níž oceňoval dobrou vůli jihoslovanských učenců, ale stran praktické spolupráce byl poměrně skeptický, mj. kvůli nedostatku finančních prostředků. Za možné a užitečné považoval pořádání společných sjezdů.³⁷ Méně kriticky vyzněl z pochopitelných důvodů novinový článek, který Bidlo o jednání sepsal. Zdůrazňoval v něm, že celý projekt má navazovat na předválečnou myšlenku svazu slovanských akademií a že v dohledu jsou i jednání s polskými učenými společnostmi. Nejen z Bidlova článku, ale i z dalších pramenů je zřejmé, že si vědci byli dobře vědomi zahraničněpolitického kontextu.³⁸ Na polské straně vyvolalo jednání mezi jihoslovanskými a československými učenici živý zájem polského konzula v Záhřebu, jehož dopis obsahující popis situace i obavu z prohloubení mezinárodní izolace polské vědy byl varšavským ministerstvem zahraničí rozmnožen a rozeslán vysokým školám a vědeckým institucím.³⁹

Patrně díky těmto aktivitám byl Bidlo požádán, aby na „I. říšském sjezdu československých učitelů vysokých škol“ v květnu 1922 představil zásady pro mezinárodní spolupráci ve vědě. „*Tři rezoluce sjezdu, týkající se mezinárodní součinnosti vědeckých společností a vyplynuvší z výstižného referátu prof. dra J. Bidla*“ byly poté prezentovány

J. Novotný (ed.), *Česká akademie věd a umění 1891–1991. Sborník příspěvků k 100. výročí zahájení činnosti*, Historický ústav AV ČR: Praha 1993, s. 71.

³⁴ K jednáním v rámci ČAVU, kde myšlenka na kooperaci s jihoslovanskými akademiemi rezonovala už od návrhu na vytvoření „Balkánské komise“ v létě 1919, srov. MÚA, f. Česká akademie věd a umění (dále jen ČAVU), kniha 11, i. č. 16, protokoly za zasedání I. třídy ČAVU 1916–1920, 28. 6. 1919 a 18. 10. 1919.

³⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 9. 3. 1921, 8. 6. 1921.

³⁶ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 9. 11. 1921, 11. 1. 1922.

³⁷ MÚA, f. KČSN, k. 55, i. č. 281, zpráva J. Bidla z listopadu 1921 (přesný den neuveden).

³⁸ J. Bidlo, „Sdružení československých a jihoslovanských akademií“, *Československá republika*, č. 303, 21. 11. 1921, s. 2–3.

³⁹ Bidlo je v něm jmenovitě uveden jako jedna z aktivních postav na české straně. Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, fond Polska Akademia Umiejętności, Korespondencja Sekretarza Generalnego, č. j. 725/1921. Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, fond Wydział Lekarski, sygn. WL II 595.

KČSN. Jednalo se o: 1) formu rozdělení nákladů domácích vědeckých společností na velké mezinárodní projekty; 2) popud k bližší spolupráci s polskými a bulharskými vědeckými společnostmi vedle již navazovaných vztahů s jihoslovanskými akademii; 3) návrh, aby se ČAVU a KČSN pokusily získat prostřednictvím ministerstva financí sumu dvou milionů korun, z níž by mohly být vypisovány soutěže na vědecké práce vzniklé na vysokých školách. Bidlo (a spolu s ním botanik Bohumil Němec a lingvista Josef Janko) byl zvolen do komise, jež měla tyto obecné postuláty rozpracovat do konkrétních návrhů.⁴⁰ Reálné výsledky měla spolupráce zvolených zástupců s delegáty ČAVU, s nimiž společně koordinovali závazky vyplývající z členství obou vědeckých společností v Mezinárodní akademické unii.⁴¹ Podobně byl později Bidlo angažován do spolupráce s ženevskou Komisí pro intelektuální spolupráci⁴² a nadále i s Mezinárodní akademickou unií, kde delegát ČAVU prof. Václav Tille zastupoval také Učenou společnost.⁴³

Součinnost s ČAVU byla nutná ještě v další věci, v níž se Bidlo angažoval – tzv. Kadlecově glosáři slovanského práva. Bidlo po smrti tohoto právního historika inicioval, aby se obě učené společnosti ujaly rozpracovaného projektu *Slovníku slovanského práva* a pověřily koordinací jeho další realizace Teodora Saturníka. KČSN se zavázala přispívat částkou 1000 Kč ročně, předsedou příslušné komise se stal profesor právnické fakulty Miloslav Stieber, jednatelem Bidlo⁴⁴ (podrobněji srov. níže).

Personální složení KČSN Bidlo ovlivňoval svými návrhy na volbu nových členů, jako např. srbských historiků Stanoje Stanojeviće a Jovana Radoniće v r. 1919,⁴⁵ rumunského historika Nicolae Iorgy v r. 1923,⁴⁶ ve 20. letech řady polských historiků –

⁴⁰ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 4. 10. 1922, 8. 11. 1922. Srov. A. Beer – F. Kadeřávek (ed.), *Věstník I. říšského sjezdu československých učitelů vysokých škol. V Praze dne 14. a 15. května 1922*, Nákladem I. říšského sjezdu Československých učitelů vysokých škol: Praha 1922 (zde na s. 165–174 otištěn také Bidlův referát „Mezinárodní součinnost vědeckých institucí“ a související diskuse).

⁴¹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 13. 12. 1922.

⁴² Do společné komise s ČAVU, jež měla „činiti návrhy a zodpovídati dotazníky zaslané od Commission de Coopération intellectuelle“, byli za KČSN vedle Bidla zvoleni orientalista Alois Musil, fyzik Václav Posejpal a botanik Karel Domin. MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 3. 1923.

⁴³ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 15. 10. 1924.

⁴⁴ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 12. 1928, 9. 1. 1929, 10. 4. 1929.

⁴⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 5. 11. 1919.

⁴⁶ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 11. 1923.

Jana Ptašnika,⁴⁷ Wacława Sobieského, Stanisława Zakrzewského, Franciszka Bujaka,⁴⁸ Stanisława Kota, Felikse Koneczného, Marceliho Handelsmana⁴⁹ – a historiků jiho-slovanských (Ferdo Šišić, Milan Prelog).⁵⁰ V polovině 30. let pak přímo inicioval nebo pomohl iniciovat zvolení srbského historika Vladimira Čoroviče, norského historika Halvdana Kohta, švédského klasického filologa Martina P. Nilssona, chorvatského historika Viktora Novaka (1935),⁵¹ resp. srbského byzantologa Dragutina Anastasijeviče, slovinského historika Milko Kose, rumunského historika a byzantologa Gheorghe I. Bratianu, rumunského historika Konstantina Marinescu, německého byzantologa Franze Dölgera, rakouského slavisty a historika Josefa Matla a amerického historika Roberta J. Kernerera (1936). Velké množství najednou navrhovaných zahraničních vědců v rámci I. třídy KČSN vyvolalo dvě ostré debaty mezi hlavním tajemníkem a Bidlem coby tajemníkem I. třídy, tomu se ale podařilo prosadit svou a všichni navrhovaní byli zvoleni.⁵²

Bidlo stál také za členstvím řady svých žáků a mladších kolegů nejen z historických oborů,⁵³ mj. Milady Paulové, která se stala mimořádnou členkou I. třídy Společnosti v roce 1928 (po Marii Curie-Sklodowské byla druhou ženou mezi členy

⁴⁷ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 13. 12. 1922, 10. 1. 1923. Jestliže volba tohoto zastánce česko-polské spolupráce na poli historie nebyla zdaleka jednomyslná (10 z 15 hlasů), můžeme to přičítat doznívajícím vyhoceným zahraničněpolitickým vztahům mezi Československem a Polskem. Ke vztahu obou historiků a částečně i k okolnostem volby srov. P. Biliński – M. Ďurčanský, „Korespondencja Jana Ptašnika z Jaroslavem Bidlo“, *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* 56, 2011, č. 2, s. 7–44, zvl. s. 30n.

⁴⁸ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 3. 11. 1926 (všichni navrženi najednou, patrně omylem se znovu dokonce objevuje jméno Jana Ptašnika).

⁴⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 11. 1928, 9. 1. 1929. K okolnostem volby srov. P. Biliński – M. Ďurčanský, „Korespondencja Feliksa Konecznego z Jaroslavem Bidlo“, *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 56, 2016, s. 56–60; P. Biliński – M. Ďurčanský, „Korespondencja Stanisława Kota z Jaroslavem Bidlo“, *Reformacja i Odrodzenie w Polsce* 52, 2008, s. 259–260.

⁵⁰ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 11. 1928, 9. 1. 1929.

⁵¹ MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 13. 11. 1935.

⁵² MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 11. 1936, 9. 12. 1936, 13. 1. 1937.

⁵³ Podával např. návrh na zvolení mimořádným členem historiků umění Antonína Matějčka (společně s J. Pekařem!) a Karla Gutha (s G. Friedrichem), historiků Josefa Macúrka (s J. Jankem), Václava Lívy (s G. Friedrichem), Františka Roubíka (s G. Friedrichem), právníka Otakara Sommera (s M. Stieberem) a na zvolení dopisujícími členy právního historika Rudolfa Rauschera (s M. Stieberem) a historika umění Františka

KČSN). Dodejme ještě, že její volba nezbudila žádné vášně, naopak proběhla jednomyslně.⁵⁴ Pro vydání nákladem KČSN (ať už ve *Věstníku*, nebo samostatně) Bidlo doporučil a lektoroval řadu prací studentů a studentek, případně mladších kolegů z Filozofické fakulty UK, jako Milady Paulové,⁵⁵ Vladimíra Groha,⁵⁶ Gertrudy Šaškové,⁵⁷ Otakara Odložilíka,⁵⁸ Josefa Macůrka,⁵⁹ Marie Andrejevy,⁶⁰ Jiřího Rysa,⁶¹ Václava Lívy,⁶² Miloslava Volfa,⁶³ Josefa Tichého⁶⁴ a dalších.

V roce 1923 došlo k oddělení funkce vrchního knihovníka a tajemníka I. třídy KČSN. Tehdy byl (po rezignaci dosavadního tajemníka Josefa Zubatého zvoleného předsedou ČAVU) zvolen tajemníkem I. třídy V. Novotný a prvním samostatným vrchním knihovníkem J. Bidlo.⁶⁵ Hned od převzetí funkce se začal intenzivně zabývat problémem vlhkosti v knihovně uložené tradičně v místnostech v I. patře Karolina,⁶⁶ ještě téhož roku řešil také soupis odborných periodik iniciovaný Veřejnou a univerzitní knihovnou⁶⁷ a poté další záležitosti.⁶⁸ Jako vrchní knihovník KČSN

Žákavce (s J. Pekařem!). MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 14. 12. 1932.

⁵⁴ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 12. 1928, 9. 1. 1929.

⁵⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 10. 1933, 15. 11. 1933.

⁵⁶ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 3. 1923.

⁵⁷ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 12. 11. 1924, 6. 5. 1925.

⁵⁸ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 13. 1. 1926, 2. 5. 1928, 6. 4. 1932, 12. 10. 1932.

⁵⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 15. 10. 1924, 12. 11. 1924, 13. 1. 1926, 5. 6. 1929.

⁶⁰ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 3. 11. 1926, 15. 12. 1926., 9. 1. 1929, 6. 3. 1929.

⁶¹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 4. 5. 1927.

⁶² MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 3. 1928.

⁶³ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 1. 1933.

⁶⁴ MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 6. 3. 1936.

⁶⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 3. 1923.

⁶⁶ Jeho návrhu na pořízení kamen neúspěšně konkuroval V. Posejpal návrhem na pořízení silného elektrického větráku. MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 4. 1923, 13. 6. 1923.

⁶⁷ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 12. 1923, 7. 3. 1924, 4. 3. 1925.

⁶⁸ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 17. 12. 1924 (pořízení nového regálu a vysokého žebříku pro I. místnost).

Bidlo v r. 1925 zorganizoval revizi a přerovnění knihovny,⁶⁹ díky čemuž bylo získáno místo na několik dalších let (revize pak probíhaly opakovaně).⁷⁰ Knihovna Společnosti byla v permanentní prostorové tísní a počítalo se s jejím provizorním uložením v Karolinu po vystěhování Právnické fakulty, případně v Klementinu a výhledově v nových prostorách v některé nově postavené univerzitní budově.⁷¹ Stěhování do Klementina bylo podrobně naplánováno a provedeno na přelomu let 1929 a 1930 – tam byl dočasně umožněn její omezený provoz a revize (knihovna čítala tehdy 61 545 svazků).⁷² Průběžně měl Bidlo jako vrchní knihovník kromě zásadních organizačních záležitostí týkajících se knihovny také významné slovo v otázce výměny a distribuce publikací,⁷³ praktický provoz měla ovšem na starosti k tomu speciálně najímaná správkyňe (kustodka).⁷⁴

Můžeme považovat za svým způsobem symbolické, že své životní dílo k dějinám jednoty bratrské završil vydáním čtvrtého svazku právě nákladem KČSN.⁷⁵ Ještě předtím (kromě toho, že posuzoval některé práce se související tematikou) inicioval v r. 1922 akci „na uchování a publikování bratrských rukopisů v Těšíně“, na níž se měla podílet také ČAVU a Národní muzeum.⁷⁶ KČSN také podpořila vydání

⁶⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 18. 6. 1924, 10. 6. 1925, 14. 10. 1925, 13. 1. 1926.

⁷⁰ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 14. 6. 1927.

⁷¹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 13. 10. 1926, 3. 11. 1926, 2. 3. 1927, 4. 5. 1927, 12. 10. 1927, 9. 11. 1927, 14. 12. 1927, 11. 1. 1928, 7. 3. 1928, 10. 10. 1928, 5. 6. 1929.

⁷² MÚA, fond KČSN, kart. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 12. 1929, 8. 1. 1930, 12. 3. 1930, 2. 4. 1930, 2. 6. 1930, 8. 10. 1930, 14. 10. 1931, 2. 3. 1932, 1. 6. 1932; tamtéž, k. 54, i. č. 264, Bidlem koncipovaná zpráva do novin o přestěhování knihovny KČSN, 4. 6. 1930.

⁷³ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 5. 3. 1924, 2. 4. 1924, 4. 11. 1925, 4. 12. 1925, 5. 5. 1926, 2. 6. 1926 (na jaře 1926 se jednalo o obecnější zásady navrhované Komisí pro intelektuální spolupráci, k záznamu z 2. 6. připojena odpověď na dotazník Komise psaná rukou V. Posejpalu a spolupodepsaná Bidlem a Novotným), 15. 1. 1927, 14. 1. 1931, 4. 3. 1931, 14. 10. 1931, 2. 3. 1932, 6. 4. 1932, 1. 6. 1932, 12. 10. 1932.

⁷⁴ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 10. 10. 1923, 18. 6. 1924, 4. 11. 1925, 2. 12. 1925, 15. 12. 1926, 14. 12. 1927, 10. 10. 1928, 12. 3. 1930.

⁷⁵ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 4. 3. 1931, 6. 5. 1931, 14. 10. 1931, 2. 12. 1931, 14. 1. 1932. Srov. také J. Bidlo, *Jednota bratrská v prvním vyhnání. Část IV. (1587–1595)*, Nákladem KČSN s podporou Ministerstva školství a národní osvěty: Praha 1932, s. VIII.

⁷⁶ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 8. 3. 1922, 3. 5. 1922.

sborníku k Bidlovým šedesátinám v roce 1928 nezanedbatelnou částkou 5000 Kč.⁷⁷ Sám Bidlo se naopak angažoval v přípravách oslav 150. výročí založení Společnosti připadajícího na 4. prosince 1934 – v r. 1930 inicioval sepsání jubilejních publikací, na nichž se měli podílet Jaroslav Prokeš, Karel Kazbunda a Václav Novotný. Práce měla koordinovat komise, která měla „*věc míti v stálé patrnosti a jednou za rok referovati řádné schůzi*“ a v níž vedle navrhovatele zasedl ještě předseda s tajemníky obou tříd. Bidlo zůstal jejím členem i poté, co už se výkonných funkcí v KČSN na nějakou dobu vzdal.⁷⁸ Plány se postupně pod vlivem hospodářské krize redukovaly a hlavní pozornost byla věnována sepsání monografie o dějinách Společnosti, resp. jejích nejstarších dějinách do konce 18. století (byla na ni vypsána soutěž). Na tomto tématu intenzivně pracoval ředitel Archivu Ministerstva vnitra Jaroslav Prokeš, který byl také požádán o přednesení přednášky s názvem „Počátky Královské české společnosti nauk a česká věda“ na slavnostní schůzi 2. prosince 1934.⁷⁹ Když potom v r. 1938 vydal I. díl své zamýšlené dvoudílné monografie o nejstarší historii KČSN, patřilo největší poděkování v úvodu právě Bidlovi.⁸⁰

Od sklonku jara 1935 až do své smrti o více než dva roky později byl Bidlo jako tajemník I. třídy znovu jedním z nejlivnějších mužů v rámci KČSN. Své angažmá bral jako dosud velmi vážně, na schůze pravidelně docházel a referoval zejména o postupu prací vydávaných v rámci *Věstníku* KČSN i mimo něj (jeho ručně psané zprávy jsou přiloženy k většině protokolů ze schůzí pléna Společnosti). Jeho postupy se ani v té době neobešly zcela bez kontroverzí,⁸¹ tvrdým přístupem se mu ale například podařilo

⁷⁷ Původně nižší částka byla nakonec zvýšena, KČSN si měla odebrat příslušnou část nákladu. MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 3. 1928, 6. 3. 1929. Vydání podpořila částkou 3000 Kč také ČAVU. MÚA, fond ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, zápis o jednání finanční a stipendijní komise, 17. 1. 1928 a protokol o zasedání I. třídy ČAVU, 28. 4. 1928.

⁷⁸ MÚA, f. KČSN, kart. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 2. 6. 1930, 14. 12. 1932; MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 7. 3. 1934, 10. 10. 1934.

⁷⁹ MÚA, f. KČSN, k. 6, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 14. 12. 1932, 11. 1. 1933, 11. 10. 1933, 15. 11. 1933; MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 11. 4. 1934, 9. 5. 1934., 12. 12. 1934.

⁸⁰ „*Byl to prof. Bidlo, jenž mě r. 1933 vybědl nejen k vzpomenuť přednášce, nýbrž i k sepsání tohoto spisu a měl tak nemalý iniciativní podíl na jeho vzniku a jenž ještě v posledních měsících svého života, ač churav, pečlivě sledoval konečnou redakci mého díla a obstaral i vše potřebné k tisku. Po jeho smrti převzal pak péči o tisk knihy p. prof. Friedrich.*“ J. Prokeš, *Počátky České společnosti nauk do konce XVIII. stol. Díl I. 1774–1789*, Nákladem Jubilejního fondu Královské české společnosti nauk: Praha 1938, s. VIII.

⁸¹ Viz výše ohledně volby přespolních členů v r. 1936. V kontextu výše uvedeného patrně nebude překvapivý ani jeho postoj vůči porušení správného postupu při návrhu nových

dosáhnout toho, že jazykovědec Bohuslav Havránek dopsal druhý díl své monografie *Genera verbi ve slovanských jazycích*, na který KČSN čekala od vydání I. dílu v r. 1924.⁸²

V roce 1928 Jaroslav Bidlo, tehdy už řádný člen obou vrcholných českých vědeckých institucí, v dopise krakovskému historikovi Feliksi Konecznému popsal svůj silnější vztah ke KČSN: „*Máme tady v Praze akademie dvě. Já jsem sice členem obou, ale dávám přednost té starší, která ač utrakvistická, má ohromné zásluhy v dějinách českého obrození.*“⁸³ Přesto ani jeho členství v ČAVU nebylo zdaleka formální, jak se pokusím dále ukázat.

Jaroslav Bidlo a Česká akademie věd a umění

Nejnižšího ze stupňů členství v rámci ČAVU, statutu dopisujícího člena, se Bidlo dočkal 3. prosince 1909⁸⁴ (v té době byl mimořádným profesorem). Návrh na jeho zvolení je psán rukou Lubora Niederleho a spolupodepsali jej Čeněk Zíbrt, Josef Kalousek, Josef Smolík, Vojtěch Nováček, Zikmund Winter, František Augustin Slavík, Jaroslav Goll a Emil Ott. Je tedy zjevné, že u prvních kroků jeho aktivit a formálního členství v rámci obou společností byli vedle Golla především vědci starší generace, v první řadě Josef Kalousek. Ve stručném zdůvodnění jsou především uvedeny Bidlovy dosavadní odborné publikace.⁸⁵ Návrh na zvolení Bidla mimořádným členem ČAVU byl podán o deset let později v roce 1919 a formulovali jej jeho vrstevníci – Jan Bedřich Novák a Kamil Krofta. Spolupodepsáni jsou Václav Novotný, Jaroslav Goll, historik umění Karel Chytil a právníci Kamil Henner a Leopold

členů ze strany J. Pekaře: „*Nebylo jednáno o kandidátech, které prostřednictvím kanceláře ohlásil telefonicky prof. Pekař, ježto prof. Bidlo jakožto nejbližší odborník odmítl vyslovit se o nich, nikoli z důvodů, které by spočívaly v jejich osobách, nýbrž proto, že formu, jakou volil prof. Pekař, nepokládá za dosti vážnou.*“ Pekař se na následující schůzi dostavil, aby svůj postup zdůvodnil a omluvil; Bidlo poté podpořil kandidáty jím navržené včetně Pekařova chráněnce Zdeňka Kalisty, který jinak na Bidlovi ve svých pamětech nenechal nit suchou. MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 13. 11. 1935, 4. 12. 1935, 5. 1. 1936. Dále srov. Z. Kalista, *Po proudu života (2)*, Atlantis: Brno 1996 (passim – dle rejstříku).

⁸² MÚA, f. KČSN, k. 7, i. č. 19, protokol o schůzi členů KČSN, 9. 12. 1936, 13. 1. 1937, 10. 3. 1937.

⁸³ P. Biliński – M. Ďurčanský, „Korespondencja Feliksa Konecznego z Jaroslavem Bidlo“, *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 56, 2016, s. 57.

⁸⁴ Údaje o datu voleb (i v případě mimořádného a řádného členství) srov. v A. Šlechtová – J. Levora, *Členové České akademie věd a umění*, Academia: Praha 2004, s. 40. Dále srov. MÚA, fond ČAVU, kn. 9, i. č. 14, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU 1901–1910, 13. 11. 1909.

⁸⁵ MÚA, f. ČAVU, kart. 173, i. č. 221, rukopisné návrhy z 9. a 11. 11. 1909.

Heyrovský. Bidlo v něm byl charakterizován jako „vědecký pracovník historický“, který se odborně angažuje ve dvou oblastech, „jednak jakožto historik husitství a jednoty bratrské velmi pečlivými kritickými a vydavatelskými pracemi, jednak jakožto historik širokého rozhledu na poli dějin slovanských“.⁸⁶ Návrh prošel až po opakovaných pokusech⁸⁷ 13. prosince 1921. Bidlo se od té doby sporadicky účastnil zasedání I. třídy ČAVU, obvykle když se ho nějaký projednávaný bod přímo týkal.⁸⁸

Volba řádným členem, kterou navrhl Václav Novotný v r. 1926,⁸⁹ oproti tomu prošla hned v následujícím roce (19. března 1927).⁹⁰ Po zvolení řádným členem ČAVU se Bidlo účastnil zasedání I. třídy častěji, byť s poněkud menší intenzitou než například zasedání profesorského sboru FF UK nebo zasedání KČSN. Vykonával některé drobnější, příležitostné funkce – byl například skrutátorem při volbě zahraničních členů,⁹¹ připravoval za I. třídu návrh na zřízení státních cen pro vědu⁹² nebo jednorázově zasedal v některých komisích posuzujících rukopisy pro vydání

⁸⁶ MÚA, f. ČAVU, kart. 174, i. č. 221, strojopisný návrh s podpisy navrhovatelů ze 30. 10. 1919.

⁸⁷ MÚA, f. ČAVU, kart. 174, i. č. 221, návrh psaný rukou V. Novotného a spolupodepsaný G. Friedrichem, J. B. Novákem, K. Chytillem a J. Gollem, 1. 11. 1920; strojopisný návrh podepsaný G. Friedrichem, V. Novotným, J. B. Novákem, J. Gollem, K. Chytillem, E. Ottem, L. Heyrovským, 30. 10. 1921.

⁸⁸ Např. na sklonku roku 1925, kdy se přítomní usnesli podpořit jeho memorandum na reformu střední školy (podané společně s právním historikem M. Stieberem). V usnesení bylo „zejména zdůrazněno, že latina má počítí nejméně v třídě III., a dále zdůrazněna zbytečnost typu slovanského a důležitost klas[ického] typu pro studium slavistiky“. MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 25. 11. 1925. V uvedené otázce se Bidlo angažoval také v rámci svého působení na univerzitě. Srov. M. Ďurčanský, „Jaroslav Bidlo a pražská univerzita: k počátkům české historické slavistiky“, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, t. LIX, 2019, fasc. 2, s. 84.

⁸⁹ MÚA, f. ČAVU, k. 175, i. č. 221, návrh psaný rukou V. Novotného a spolupodepsaný G. Friedrichem, s. d. [1926]. Bidlo získal nejprve 8 z 18 hlasů a při opakovaném hlasování 10 z 19 hlasů, což na zvolení nestačilo. Srov. MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol o volbě členů I. třídy, 8. 5. 1926.

⁹⁰ MÚA, f. ČAVU, k. 175, i. č. 221, návrh V. Novotného odkazující na návrh z předcházejícího roku, 24. 2. 1927. Bidlo získal 20 z 26 hlasů. MÚA, fond ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol o volbě členů I. třídy, 9. 3. 1927.

⁹¹ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 19. 5. 1931 (volba rumunského historika Nicolae Iorgy a amerického filosofa, nositele Nobelovy ceny za mír za r. 1931 Nicolase Murray Butlera).

⁹² Dalšími členy za I. třídu byli sociolog Břetislav Foustka a právník August Miříčka. MÚA, fond ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 9. 6. 1934.

nebo stipendia financovaná z jednotlivých fondů,⁹³ především se ale stal členem finanční komise,⁹⁴ slezské komise a komise pro Kadlecův glosář. Ve finanční komisi se snažil o přehlednost a transparentnost – doporučoval dokonce po vzoru Polské akademie umiejętności tisknout výroční zprávu o hospodaření v ročence.⁹⁵

Ve slezské komisi zasedali pod předsednictvím Josefa Šusty kromě Bidla ještě historik Rudolf Urbánek a právní historik Jan Kapras. Reagovala na mezinárodně-politickou situaci ve vztahu k tomuto regionu, zejména na polské aktivity ztělesněné monografií *Historia Śląska* vydanou Polskou akademií umiejętności.⁹⁶ Komise dospěla na jaře 1934 k závěru, že podobnou monografii, psanou z československého úhlu pohledu, nebude možné připravit, dokud nebudou k dispozici odpovídající dílčí zpracování. Apelovala proto na profesory historie a ředitele historických seminářů všech tří československých univerzit, aby se mezi sebou dorozuměli a zadávali práce se slezskou tematikou schopným studentům, kterým by pro jejich výzkum mohla být zajištěna i finanční podpora ze strany akademie a ministerstva školství. Komise postulovala také spolupráci s etnografy a jazykovědci a případné zřízení specializovaného periodika, mělo se tak ale dít „*nenápadně, bez jakékoli okázalosti, spíše tak, aby [to] nedalo příležitost k publicistickým úvahám*“.⁹⁷ Když ale o dva roky později tajemník I. třídy informoval o tom, že Polska akademie umiejętności zřídila

⁹³ Tak posoudil pozitivně žádosti historika Josefa Macůrka o stipendium na cestu do Rumunska a botanika F. A. Nováka na výzkum balkánské flóry z Pavlaskova fondu; později zasedl v porotě, která cenu z fondu Pavlínky Erbanové udělila Břetislavu Foustkovi za práci *Lord kancléř Bacon z Verulamů a jeho essaye*. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 23. 4. 1932 a 9. 3. 1935.

⁹⁴ Zasedal v ní postupně (část členů se měnila) s právníky Josefem Drachovským a Janem Krčmářem, filosofy Františkem Krejčím a Josefem Králem, teoretikem pedagogiky Otakarem Kádnerem a – J. Pekařem, G. Friedrichem a L. Niederlem. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, např. 26. 11. 1932, 9. 3. 1935 (přiložen záznam ze zasedání finanční komise 26. 1. 1935), 14. 12. 1935.

⁹⁵ V tomto duchu vystoupil již na závěr zasedání I. třídy v červnu 1934. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 9. 6. 1934.

⁹⁶ Komitet Wydawnictw Śląskich ustavila Polská akademie umiejętności v r. 1932 z popudu právního historika Stanisława Kutrzeby. Do konce desetiletí tato komise zajistila vydání 42 publikací, v tom i třísvazkových dějin Slezska. Srov. Jan Piskurewicz, *Prima inter pares. Polska Akademia Umiejętności w latach II Rzeczypospolitej*, Polska Akademia Umiejętności: Kraków 1998, s. 157–158.

⁹⁷ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 9. 6. 1934 (s příloženou zprávou J. Šusty o jednání „slezské komise“ dne 30. 5. 1934, odtud citát).

pro sílenci samostatnou ediční řadu, konstatovali shromáždění členové, že nemají „stále mladých vědeckých pracovníků, kteří by se slezským věcem věnovali“.⁹⁸

Patrně nejvíce starostí měl Bidlo jako předseda komise pro vydávání (již zmíněného) Kadlecova glosáře. Tento podnik, realizovaný od roku 1929⁹⁹ společně s KČSN a následně také Slovanským ústavem, byl finančně náročný a ČAVU na něj každoročně přispívala. V roce 1933, stejně jako v následujícím roce, byl např. požadován příspěvek akademie ve výši 6000 Kč. Tehdy měly být dosavadní práce již v natolik pokročilé fázi, že mohl Bidlo představit zamýšlenou podobu publikace a navrhnout její vydání v rámci *Rozprav* I. třídy ČAVU.¹⁰⁰ Ve skutečnosti sice k vydání publikace nedošlo, i tak ale I. třída ČAVU práce na slovníku dále podporovala každoročním příspěvkem.¹⁰¹ V pozici předsedy komise musel Bidlo v roce 1935 řešit i nepřijemný spor mezi jejími členy, právními historiky Rudolfem Rauscherem a Teodorem Saturníkem, vyvolaný odmítavou recenzí prvně jmenovaného (a de facto obviněním z plagiátu) na Saturníkův spis k dějinám slovanského práva. Bidlo se plně postavil za Saturníka, Rauscher na své členství rezignoval a místo něj byl zvolen členem komise Bedřich Mendl.¹⁰² Samotného Bidla po jeho úmrtí v komisi nahradil Václav Vojtíšek.¹⁰³

Řádné členství v akademii s sebou neslo také oficiální zastupování akademie při některých významných příležitostech. Během svého nejvýznamnějšího zahraničního vystoupení, totiž při účasti na VII. mezinárodním kongresu historických věd ve Varšavě v srpnu 1933, Bidlo ovšem zastupoval Slovanský ústav a vedle toho byl přímo delegátem československé vlády, zástupci akademie tak byli zvoleni Josef Šusta a tajemník I. třídy, právní historik Miloslav Stieber. Šusta se nakonec nemohl

⁹⁸ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 14. 3. 1936.

⁹⁹ Srov. obsáhlý záznam úvodní debaty o Bidlově návrhu, kdy podnět vzešel z jeho strany jakožto člena KČSN. Bidlo se následně stal jednatelem příslušné komise. MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 19. 1. 1929, 1. 2. 1930 a zápis ze schůze komise pro Kadlecův glosář, 28. 3. 1929.

¹⁰⁰ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 25. 3. 1933 a 9. 6. 1934.

¹⁰¹ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 14. 3. 1936, 7. 4. 1937.

¹⁰² I. třída ČAVU o této kauze obsáhle jednala na počátku roku 1935. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 26. 1. 1935 (přiložen záznam ze zasedání komise pro vydání Kadlecova glosáře z 20. 1. 1935 a obsáhlý Bidlův rozklad o sporu Rauscher – Saturník).

¹⁰³ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 27. 1. 1938.

účastnit.¹⁰⁴ M. Stieber po sjezdu referoval „*jakého úspěchu dostalo se tam českým historikům, zejména zástupci vlády prof. Bidlovi za jeho přednášku*“.¹⁰⁵

Součástí reprezentačních povinností spojených s varšavským sjezdem byla také účast na jednání Federace historických společností východní Evropy, jejíž založení v r. 1927 představovalo ambiciózní pokus o mezinárodní spolupráci především stře-doevropských nástupnických států na poli historiografie, víceméně pod polským vedením a za vydatné československé podpory. Na snahy českých historiků o sblíže-ní s polskou historickou obcí na konci 20. a počátkem 30. let, konkrétně na realizaci společných schůzek, akademie přispívala.¹⁰⁶ Bidlo na zasedáních I. třídy ČAVU hlídal také finanční aspekty československého členství ve Federaci, zejména příspě-vek na periodikum vydávané Federací (*Bulletin d'information des sciences historiques en Europe orientale*), jež redigoval s varšavským historikem Marcelim Handelsmanem. Právě prostřednictvím akademie byl proplácen příspěvek, který původně refundovalo ministerstvo školství¹⁰⁷ a na němž se později jistou měrou podílely i další vědecké společnosti a univerzity.¹⁰⁸ Společně s ředitelem Zemského archivu a generálním sekretářem ČAVU Janem Bedřichem Novákem byl vnímán jako delegát akademie

¹⁰⁴ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 23. 4. 1932 a 19. 5. 1933.

¹⁰⁵ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 11. 11. 1933.

¹⁰⁶ Tak v r. 1934 činil příspěvek na cestu pětičlenné delegace (Bidlo, Chaloupecký, Navrátil, Odložilík, Stloukal) 800 korun. O výsledku podal zprávu právě Bidlo. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 10. 11. 1934 a 26. 1. 1935, kde je při-ložen třístránkový protokol z varšavského jednání. K této cestě srov. O. Odložilík, *De-níky z let 1924–1948 /I. 1924–1939/*. K vydání připravila Milada Sekyrková. Výzkumné centrum pro dějiny vědy: Praha 2002, s. 640–642.

¹⁰⁷ MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 13. 4. 1929 a 26. 10. 1929.

¹⁰⁸ Jednalo se o Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy, Královskou českou společnost nauk (ta jediná slíbila na platbu v r. 1934 a 1935 přispět), Zemský archiv, Historický spolek, Historický klub, Filosofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně, Archiv Ministerstva zahraničních věcí a Filozofickou fakultu Univerzity Komenského v Brati-slavě. Ve dvou prvně jmenovaných náleželo Bidlovi rovněž významné postavení. Jed-nalo se o dost nevděčnou roli – když Bidlo v r. 1934 žádal o zaplacení pravidelného příspěvku Federaci, nebyly vzhledem k hospodářské krizi ještě uhrazeny ani příspěvky ze dvou let předcházejících a referent požadoval jejich zpětné proplacení v přiměřeném termínu. Jeho argumenty patrně zněly s ohledem na úspěch československé delegace na varšavském sjezdu dost přesvědčivě, protože I. třída návrh bez výhrad schválila. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 9. 6. 1934 (s příloženou zprávou J. Bidla z 9. 6. 1934), 10. 11. 1934 a 15. 12. 1934, 26. 1. 1935, 25. 5. 1935, 14. 12. 1935, 27. 11. 1937. Ke členství KČSN srov. MÚA, f. KČSN, k. 54, i. č. 281.

v této nadnárodní organizaci,¹⁰⁹ Novák byl ostatně zvolen jejím předsedou a po jeho smrti jej nahradil právě Bidlo.

Když v roce 1932 vyšel nákladem KČSN čtvrtý, poslední díl Bidlovy *Jednoty bratské v polském vyhnanství*, byla kniha v rámci I. třídy ČAVU jednomyslně jako jediná navržena na udělení Hlávkovy ceny, „hledíc zároveň k vynikající činnosti autorově v oboru historiografickém“.¹¹⁰ Dochovaný návrh je psán Pekařovou rukou a spolupodepsán Kamilem Křoftou a Gustavem Friedrichem.¹¹¹ Nemůžeme se nepozastavit nad tím, že k této události došlo pouhý rok a několik měsíců poté, co se během zasedání I. třídy KČSN odehrála scéna popisovaná L. Niederlem a citovaná v úvodu této stati. Nebylo to ovšem první ocenění, jehož se Bidlovi ze strany ČAVU dostalo. V roce 1925 mu byla udělena cena z fondu Jiřího Katze za 2. svazek jeho velké edice *Akty Jednoty bratské*. Zdůvodnění napsal Jaroslav Goll a vedle zhodnocení samotné publikace připojil také podrobnou úvahu, proč stanovy fondu umožňují ocenit dílo tohoto typu.¹¹² V r. 1928 pak byly Bidlovy *Dějiny Slovanstva* navrženy Josefem Šustou na zařazení mezi dvacet nejlepších československých vědeckých spisů za předchozí rok.¹¹³

Jakožto řádný člen ČAVU mohl Bidlo také ovlivňovat volby nových členů své třídy. Jména to nejsou překvapivá – v případě mimořádného členství je spolupodepsán pod návrhy na zvolení historiků Rudolfa Urbánka a Vlastimila Kybala, historika starověku Josefa Dobiáše a archiváře Václava Vojtíška, přičemž u prvních tří byl vnímán jako hlavní předkladatel návrhu.¹¹⁴ Ve všech případech se jednalo o jeho

¹⁰⁹ „Usneseno, aby se podala zpráva delegátům Bidlovi a Novákovi, že Federace historických společností východní Evropy koná schůzi delegátů v srpnu 1933 ve Varšavě a že návrhy pro tuto schůzi mají být poslány do 1. března 1933.“ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 21. 1. 1933.

¹¹⁰ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 27. 2. 1932.

¹¹¹ Příloha tamtéž.

¹¹² MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol ze schůze poroty pro udělení ceny z fondu JUDr. Jiřího Katze ze 17. 2. 1925 a Gollův posudek, 17. 2. 1925.

¹¹³ MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol o schůzi komise pro výběr dvaceti nejlepších spisů, s. d. [podzim 1928].

¹¹⁴ Všechny čtyři návrhy byly projednávány během jednoho zasedání. Pro úplnost je třeba uvést, s kým je Bidlo podával: R. Urbánek (V. Novotný, L. Niederle, M. Stieber), V. Kybal (V. Novotný), J. Dobiáš (J. Šusta, L. Niederle). V případě V. Vojtíška byl původcem jeho návrhu jeho učitel G. Friedrich (vedle Bidla se k návrhu připojili také M. Stieber, V. Novotný, K. Chytil). MÚA, fond ČAVU, kart. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 23. 4. 1932 a strojopisný přehled předkládaných návrhů jako příloha tamtéž.

mladší kolegy, s nimiž měl dobré vztahy a jejichž univerzitní kariéru podpořil.¹¹⁵ O dva roky později znovu podpořil návrh na volbu Vlastimila Kybala a Václava Vojtíška, tentokrát řádnými členy Akademie, stejně jako moravského historika a svého přítele Bohumila Navrátila.¹¹⁶ Následně se připojil k návrhu na volbu řádným členem knihovníka Josefa Volfa.¹¹⁷ Ze zahraničních členů Bidlo inicioval volbu rumunského historika a politika Iona Nistora.¹¹⁸

V době, kdy se Jaroslav Bidlo stal řádným členem ČAVU, měl již dlouholeté zkušenosti vyplývající z členských povinností ve vědeckých organizacích. Mezi ně patřilo také psaní nekrologů zemřelých členů, zejména zahraničních, které v té době pravidelně dodával zejména pro *Ročenku Slovanského ústavu*. Ani v ČAVU tomu nebylo jinak. Bidlo již dříve v tomto ohledu přispíval do *Almanachu ČAVU*.¹¹⁹ Do ediční řady nekrologů, které ČAVU vydávala jako samostatné brožury, přispěl svazkem o předním představiteli krakovské historické školy Michału Bobrzyńském, jehož vlivnou knihu *Dzieje Polski w zarzysie* v mládí sám překládal do češtiny. Vedle toho vyšly z jeho pera nekrology bulharského historika Vasilu Nikolova Zlatarského¹²⁰ a ukrajinského historika Mychajla Hruševského, na jehož tryzně v Praze měl navíc z pověření ČAVU smuteční proslov.¹²¹

Srov. také MÚA, f. ČAVU, k. 176, i. č. 221, návrhy na volbu členů I. třídy z r. 1932 (Bidlovou rukou jsou psány návrhy na volbu V. Kybala a J. Dobiáše).

¹¹⁵ M. Ďurčanský, „Jaroslav Bidlo a pražská univerzita: k počátkům české historické slavistiky“, *Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, t. LIX, 2019, fasc. 2, s. 74–78.

¹¹⁶ Návrhy měly širokou podporu stávajících členů náležejících mezi Bidlovy žáky a přátele: V. Kybal (J. B. Novák, R. Urbánek, J. V. Šimák a G. Friedrich), V. Vojtíšek (J. B. Novák, G. Friedrich, R. Urbánek), B. Navrátil (G. Friedrich, J. Bidlo, V. Vojtíšek, R. Urbánek). MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 19. 5. 1933; MÚA, f. ČAVU, k. 176, i. č. 221, návrhy na volbu členů I. třídy z r. 1934.

¹¹⁷ K původci návrhu J. V. Šimákovi se vedle Bidla připojili J. Pekař, J. Šusta, M. Hýsek a K. Krofta. MÚA, f. ČAVU, k. 177, i. č. 221, návrhy na volbu členů I. třídy z r. 1935.

¹¹⁸ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, J. Bidlo I. třídě ČAVU, 9. 12. 1934, Praha (příloha k protokolu ze zasedání I. třídy ČAVU 15. 12. 1934); MÚA, f. ČAVU, k. 176, i. č. 221, návrhy na volbu členů I. třídy z r. 1934.

¹¹⁹ J. Bidlo, „Konstantin Jireček“, *Almanach ČAVU* 28, 1918, s. 158–168; týž, „Vjekoslav Klaić“, *Almanach ČAVU* 39, 1929, s. 140–145. Srov. také MÚA, f. ČAVU, kniha č. 12, i. č. 17, protokoly I. třídy ČAVU 1921–1930, protokol ze zasedání I. třídy ČAVU, 28. 11. 1928 (Bidlo pověřen sepsáním nekrologu chorvatského historika Vjekoslava Klaiće).

¹²⁰ Srov. MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 14. 3. 1936 a 7. 4. 1937.

¹²¹ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, 26. 1. 1935.

Když Jaroslav Bidlo sám zemřel, věnovala mu I. třída na svém zasedání 27. ledna 1938 vzpomínku.¹²² O napsání nekrologu byl požádán byzantolog František Dvorník,¹²³ ten ale vzhledem k událostem roku 1938 a následujícímu exilu ve Velké Británii, odkud se už nevrátil,¹²⁴ text nemohl dodat. Nekrolog pro potřeby ČAVU poté napsal Bidlův žák Josef Macůrek, vzhledem k nepříznivým okolnostem se ale jeho text dočkal otištění až po půl století.¹²⁵

Summary

Of the several kinds of membership, only the regular one ensured a real influence in a scientific society. Bidlo was much more active in the KČSN, where he had been elected regular member already in 1917. In the following twenty years he was engaged as its chief librarian, as well as secretary general and chair of the class for social sciences and humanities. Bidlo also had an influence on scholarly contacts with the countries of South-Eastern and Central-Eastern Europe (including the election of foreign members of KČSN) and on the publishing policy of the Society.

Bidlo's membership in ČAVU was not connected with the same width of activities as that in KČSN. He had been elected regular member in 1927 and had never held prominent position among the high officials of ČAVU. Nevertheless, he was involved in several important projects (e.g. Silesian Commission) and regularly took part in the sessions of the historical-philosophical class. He was also acting as a mediator between both societies in their joint project focused on the juridical terminology in Slavic languages (Kadlec's Dictionary).

Correspondence:

PhDr. Marek Ďurčanský, Ph.D.

Ústav dějin UK a archiv UK

Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1

E-mail: marek.durcansky@ruk.cuni.cz

¹²² MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 27. 1. 1938.

¹²³ MÚA, f. ČAVU, k. 6, i. č. 18, protokoly ze zasedání I. třídy ČAVU, 5. 3. 1938.

¹²⁴ V. Vavřínek, *František Dvorník*, Středisko společných činností AV ČR: Praha 2016, s. 8–12.

¹²⁵ J. Macůrek, „Jaroslav Bidlo“, *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity*, C44, 1997, s. 165–179.